Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Солтүстік Қазақстан облысы әкімдігінің
«Даму мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған №1
арнайы (түзету) мектеп-интернаты» КММ

Әдебиет сабақтарында көпмәдениетті тұлға қалыптастыру

А. А.Нургожина, Г.С.Сагнаева

Петропавл қаласы, 2014 жыл

«Қолына қалам ұстаған әр азамат ана тілінің бай қорын игерумен бірге басқа, көрші ұлт тілдерінің де асыл қазынасынан сусындауы, оны кәдеге жарата білуі абзал».

Бауыржан Момышұлы

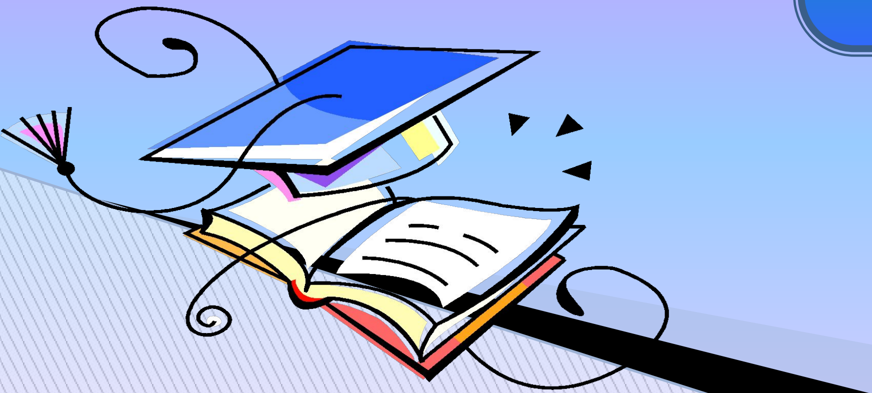

Көпмәдениетті тұлға дегеніміз — көпұлтты және көпмәдениетті ортада белсенді, әрі тиімді өмір сүре алатын, өз халқының мәдениетін білетін, қастерлейтін, өзге мәдениеттерге құрметпен қарай алатын, елдегі басқа халықтармен ынтымақтастықта өмір сүруге бейім азамат.

Қазіргі таңда білім беру саясатының негізгі мақсаты – бәсекеге қабілетті ұлт, жан-жақты дамыған тұлғаны қалыптастыру.

Негізгі міндет - ұлттық мәдениет пен әлемдік өркениетті өзара сабақтастыра отырып бүгінгі XXI ғасыр ағымына лайықты тұлға қалыптастыру.

XXI ғасыр ағымына лайықты тұлға дегеніміз - көптілді коммуникативтік және ақпараттық құзыреттілігі дамыған, көпмәдениетті, рухани-адамгершілік, ұлтаралық қатынастар мәдениетінің жоғары деңгейін меңгерген, қазақ елінің және жалпықазақстандық құндылықтарды қастерлейтін, тілдерді меңгеруге тұрақты қызығушылық танытатын, отансүйгіштік және азаматтық сана-сезімдері дамыған адам.

Қазақстан Президенті Н.Назарбаевтың «Қазақстан-2050» стратегиясы: бір халық — бір ел — бір тағдыр» атты тақырыппен өткен **Қазақстан халқы Ассамблеясының XX сессиясында** «Қазіргі заманғы қазақтар ата-баба дәстүрлерін ұстана отырып, біріктің, толеранттылық пен патриотизмнің, мемлекет пен қоғамға қалтқысыз қызмет етудің үлгісін көрсетуі тиіс»,- деген болатын.

Қазіргі кездегі арнайы білім беру дамуының негізгі *екі мақсаты:*

Бірінші: ПДТ балалардың негізгі орта білім алу құқығын, жалпы мәдениеттік және басқалармен бірге тең білім алуды жалғастыратын құқықтық кепілдік бере отырып, қажетті ұлттық құндылықтарға тартуды қамтамасыз ететін, жалпы тұлғаға қажетті жеке құндылықтарды қалыптастыратын бірыңғай жалпы білім беру талаптарымен байланыстыру.

Екінші: Психикалық дамуы тежелген оқушылардың ерекшеліктерін есепке алып, тұлғаның дамуы үшін өзекті, сондай-ақ оқушылардың оқуы мен тәрбиесіне әсер ететін әлеуметтік-мәдени факторларды есепке алу.

Мектепте әдебиет сабақтарын жүргізу маңызы мен мақсаты **мәдениеттік сөйлесім**, негізгі орын алатын заманауи көмәдениетті қоғам талабына байланысты.

Сөйлесім түсінігі әдебиет курсының негізгі болып танылады. Бұл - оқушылардың тарихи мәдениет, әлемнің тарихи-мәдениеттік бейнесі бар сөйлесімі. Олар оқушы танымы мен ықыласында пайда болады.

Жұмыс барысында алға қойған мақсаттарымыз:

-ұлттық әдет-ғұрыптар мен қазақтандық, әлемдік мәдениет негізінде шығармашылық өзіндік дамып, этномәдениеттік және адамзаттық өзіндік танылуға қабілетті жанжақты, үйлесімді тұлға қалыптастыру;
-түлектерді мемлекет және заманауи даму жағдайында өмір сүруге дайындау, өзіндік даму мүмкіндіктерін, әлеуметтік өсу мүмкіндіктерін кеңейту, өмір сапасын арттыру;
-білім беру үрдісін дамыту, ашық көпмәдени және көптілді әлемде жауапкершілікті, нәтижелі, кәсіби іс-әрекетке дайын оқушыны тәрбиелеу;
-оқушылардың байланысты ауызекі және сөйлеу тілдерін дамыту.

Әдебиеттен көпмәдениеттік тәрбие беру құралының бірі – фольклор шығармалары

Ұлт ертегілері мен орыс халықтарының ертегілерін оқыған кезде оқушылар өз ұлттық нәсілдеріне қарамастан барлық халықтар бақытқа ұмтылып, мейірбандық, өзара көмек, еңбекқорлық, ақылдылыққа ұмтылатыны туралы шешімге келді.

Жоғары мәдениетті, толерантты тұлға қалыптастыру үшін ежелгі қазақ, орыс шығармаларына көңіл бөлінеді. иеттен көпмәдениеттік тәрбие беру құралының бірі – фольклор шығармалары

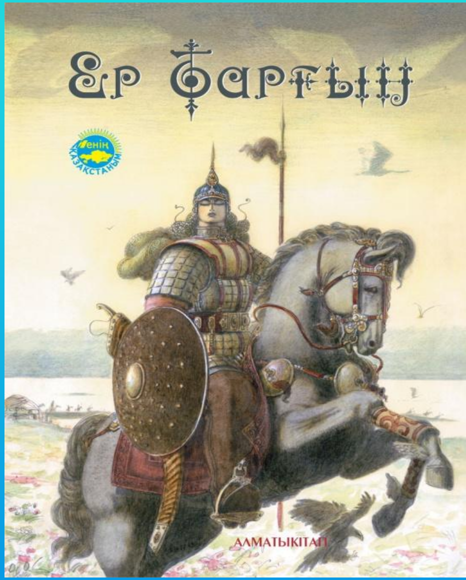

«Игорь полкы туралы сөз» орыстың, «Ер Тарғын» қазақтың дүниетанымын, мінез-болмысын айқындайтын шығармалар. Бұл жерде оқушы бойында түсінушілік, сезінушілік, жан ашырлық сезімдер пайда болады. Классикалық әдебиетте халықтардың жалпыгуманистік бейнелері мен адами құндылықтары бейнеленген.

Слово о полку Игореве

Әдеби шығармалар халықтардың мәдени дәстүрлерін, құндылықтарын тануға көмектесіп, халықаралық ара қатынас мәселелерін қозғайды.

М.Ю.Лермонтовтың «Біздің заманымыздың қаһарманы», Н.В. Гогольдің «Тарас Бульба» повесі, А. Приставкиннің «Алтын бұлт қонғанда» шығармасы. Оқушылардың жақын тұратын халықтар туралы білімі, нәтижелі өзара шыдамдылық арқылы өзара ұлттық, өзара мәдениеттік қарым-қатынасқа мүмкіндік береді.

Ақындар өмірі мен шығармаларын оқыған кезде олардың аудармашылық еңбектері қарастырылды.

Әлем әдебиетіндегі атақты ақындардың әйгілі шығармалары туған тілімізге тәржімеленіп, сөз өнеріміздің қоржынына қосылды. Орыс тілі арқылы сол тілге аударылған әлем поэзиясының, күні кешеге дейін бір елдің құрамында өмір сүрген, қазір де алуан-алуан ықпалдастық жіптерімен жалғасып жатқан мемлекеттердің өлең-жырларының таңдаулылары тәржімеленді.

Екі ақын сарынының ұқсастығы

Р
О
М
А
Н
Т
И
К
А
Л
Ы
қ

С
А
Р
Ы
н

М. Жұмабаев

«Сағындым», «Сарғайдым», «Түс», «Анама», «3-ға», «Жел», т.б.өлеңдері

М.Ю.Лермонтов

«Тұтқын», «Көрші», «Тұтқындағы батыр», т.б.өлеңдері

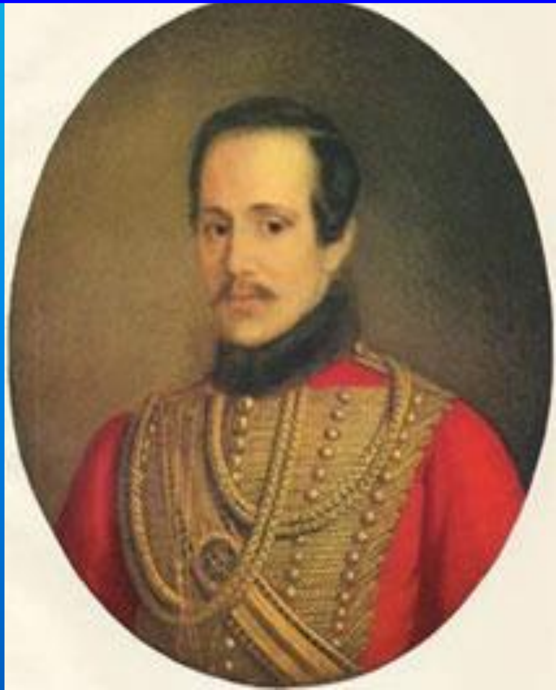

Мағжан аудармалары

«Узник» («Тұтқын») өлеңінен үзінді.

М.Ю.Лермонтов:

Добрый конь в зеленом поле,
Без узды, один, по воле.
Скачет, весел и игрив,
Хвост по ветру распустив ...

Мағжанның аудармасы:

Жайқалған жасыл далада,
Жүгенсіз жүр ғой жүйрігім.
Ойнақ салып сағада,
Сүзіп жалын, құйрығын ...

«Когда волнуется желтеющая нива ...» («Сарғайып келген егін толқындаса») өлеңінен үзінді

М.Ю.Лермонтов:

Когда волнуется желтеющая нива,
И свежий лес шумит при звуке ветерка,
И прячется в саду малиновая слива
Под тенью сладостной зеленого листка
...

Мағжанның аудармасы:

Сарғайып келген егін толқындаса,
Жас орман, жел күңірентіп, әнге салса.
Жапырақтың жасыл ләззат саясында
Бақшада мойыл қаймақ жасырынса ...

Қазақ әдебиеті сабақтары мен сабақтан тыс іс-шаралардың дәстүрлі емес түрлері:

сабақ-қиял,
сабақ-сөйлесім,
сабақ-саяхат,
жарыс,
КТК,
байқау,
презентация,
концерт.

Сабақта немесе сыныптан тыс іс-шаралар кезінде қолданған әдіс-тәсілдер:

романс,
өлеңдер тыңдап,
әндерін айттық,
сахналық қойылым қойдық,
сурет көрмесін ұйымдастырдық, т.б..

Л.С.Выготский:

«мүмкін адамзат соқырлықты, естімеушілікті, ойдың нашарлығын қазір болсын, кеш болсын жеңуі мүмкін. Бірақ бұл ауытқуларды медицина мен биологиядан бұрын әлеумет пен педагогика жеңеді»

Облыстық психикалық-медициналық-педагогикалық кеңес шешімі бойынша жалпы білім беру бағдарламасына ауыстырылған оқушылар саны:

2009 жылы 2 оқушы;
2010 жылы 2 оқушы;
2011 жылы 4 оқушы;
2012 жылы 6 оқушы.

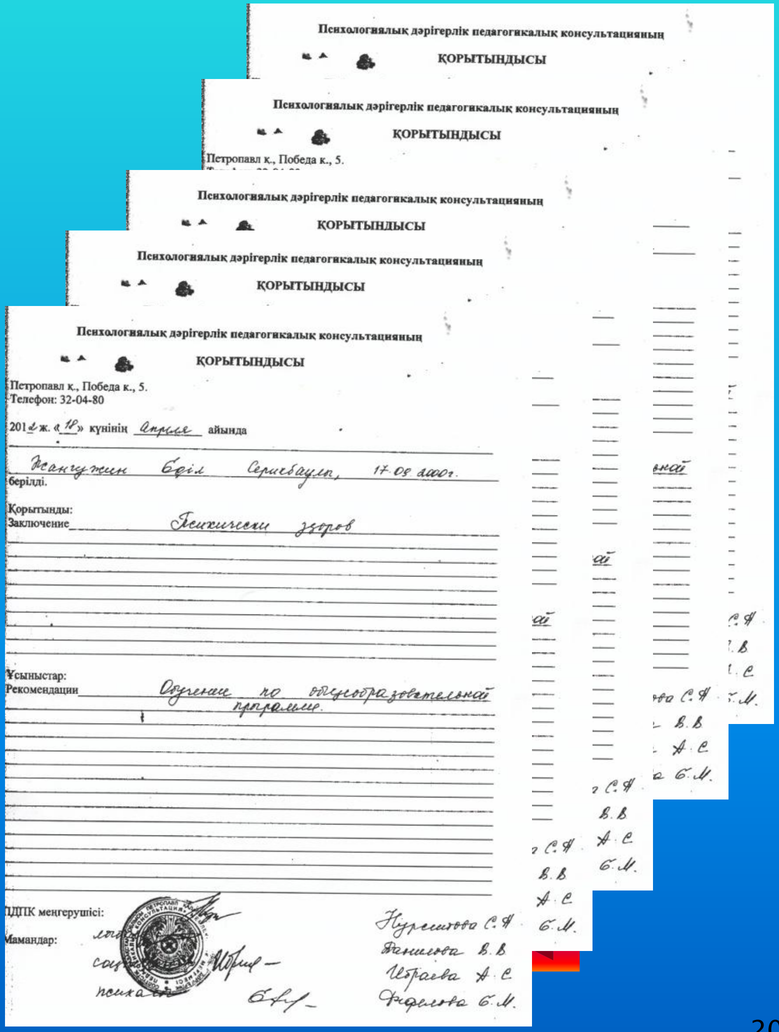
Психологиялық дәрігерлік педагогикалық консультациясының
ҚОРЫТЫНДЫСЫ
Петропавл к., Победа к., 5.
Телефон: 32-04-80
2012 ж. «18» күнінің Апреля айында
берілді.
Қорытынды:
Заключение Психически здоров
Ұсыныстар:
Рекомендации Обучение по общеобразовательной программе.
ПДПК меңгерушісі:
Мамандар:

Оқушылардың шығармашылық жетістіктері

Мерзімі	Деңгейі	Олимпиада, байқау атауы	Нәтижесі	Қатысқан оқушы
2008 мамыр	Республикалық	«Жұлдызай» балалар шығармашылық фестивалі	Лауреат «Журналистика» номинациясы	Никишин К.
2010 наурыз	Облыстық	«Жарқын болашақ» қазақ тілі олимпиадасы	3 орын «Сөз өнері» бағыты	Махметов А. 7 сын.
2011 желтоқсан	Облыстық	«Менің Отаным-Қазақстан» атты шығармалар (сырттай) байқауы	Қатысу. Сертификат.	Махметов А., Смағұлов Д. 8
2012 қазан	Облыстық	«Болашақ менің қолымда» кіші-шығарма байқауы	3 орын «Мен сені сол қалпында қабылдаймын» бағыты	Смаилов А. 7 «а» сын.
2013 сәуір	Облыстық	«Жарқын болашақ» V республикалық «KATEV» қазақ тілі олимпиадасы	Алғыс хат. «Сөз шебері» бағыты. Қатысу.	Ағатаева Д. 7 «а» Щеголева А. 9 «а»
2013 сәуір	Облыстық	Эссе байқауы	Қатысу.	Ағатаева Д. 7 Смағұлов Д. 9
2013 мамыр	Облыстық	«Тіл құдіреті» атты ертегі жазу байқауы	Қатысу.	Смағұлов Д. , Рамазанов Қ. 9
2013 ж.	Облыстық	Облыстық эссе «Туған тілім – сатылмайтын байлығым» байқауы	Қатысу	Есенбергенов М.7 «а» сын.
2014 ж.	Республикалық	Қазақ тілі бойынша республикалық (КИО) қашықтық олимпиада	Сертификат	Смаилов А. 8 «а» сын.
2014 ж.	Республикалық «Балдаурен» РОСО.	«Сендегі шексіз жан шуағы!» мүмкіндігі шектеулі балалар шығар-ғы фестивалі, «Шексіз әлем» шығар-лық жобасы	Гран-при «Көркем сөз» номинациясы	Есенбергенов М. 9 «а» сын.
2014 ж.	Республикалық «Балдаурен» РОСО	«Балалар Даму Академиясы» ойыны	1 орын	Есенбергенов М. 9 «а» сын.

Солтүстік Қазақстан облысының Білім басқармасы
KATEV Халықаралық қоғамдық қоры

Диплом

III ДӘРЕЖЕЛІ

марапатталады

Басқарма басшысы Т.Т.Әбілмәжінов

Петропавл 2010

Солтүстік Қазақстан облысы Білім басқармасы

Алғыс хат

"Жарқын болашақ" V республикалық ""KATEV" қазақ тілі олимпиадасының "СӨЗ ШЕБЕРІ" номинациясына белсенді қатысқаны үшін

алғыс жарияланады

Бастық Н. Бикенов

Петропавл 2013 ж

Солтүстік Қазақстан облысы Білім басқармасы

III ДӘРЕЖЕЛІ

Диплом

Жалпы орта білім беретін мектептердің 7-11 сынып оқушыларының арасында өткен «Жарқын болашақ» V республикалық «KATEV» қазақ тілі олимпиадасының облыстық кезеңіне қатысып, «Әнші-бұлбұлдар» бағыты бойынша жеңімпаз атанған

марапатталады

Бастық Н. Бикенов

Петропавл 2013 ж

БАЛДӘУРЕН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ОҚУ-САУЫҚТЫРУ ОРТАЛЫҒЫ

Грамота

2014 жылғы «Сендегі шексіз жан шуағы!» Мүмкіндіктері шектеулі балалар шығармашылығының Республикалық фестивалі 6 ауысым бағдарламасындағы «Өнерпаздың он қолы» атты шығармашылық байқауларға белсенді қатысқаны үшін

Есенбергенов Мади

МАРАПАТТАЛАДЫ

ҒӘБ әдіскері Жангужина С.Г.

Щучинск қаласы

«БАЛДӘУРЕН» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ОҚУ-САУЫҚТЫРУ ОРТАЛЫҒЫ

РЕСПУБЛИКАНСКИЙ УЧЕБНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫЙ ЦЕНТР «БАЛДАУРЕН»

Алғыс хат

Құрметті Маралбек Есілбайұлы,Сандуғаш Сайлауқызы!

«Балдәурен» Республикалық оқу-сауықтыру орталығының басшылығы, тәрбие кешенінің әкімшілігі мен педагогикалық ұжымы сіздерге «Балалар Даму Академиясы» ойынының жеңімпазы, ұлдарыңыз Мадидың тәрбиесі үшін алғыс айтады. Мади «БДА» ойынына қатысып, өзінің ең жақсы адамгершілік қасиеттерін көрсетті. Сіздерге және ұлдарыңызға зор денсаулық, ұзақ ғұмыр, бақыт тілейміз. Ұлдарыңыз әрдайым сіздерді өз жеңістерімен қуанта берсін.

Бас директор Төлепбай М.Б

Щучинск қаласы

Северо-Казахстанский институт повышения квалификации и переподготовки педагогических кадров

СЕРТИФИКАТ

ВЫДАН Смагуловy Дамиру, КШИ № 1 (Ф.И.О.)

за активное участие в областном (заочном) конкурсе сочинений «Моя Родина – Казахстан», посвященном 20-летию Независимости Республики Казахстан

А. Карабатырова

Петропавловск 2011

Номинация

«Я принимаю тебя таким, какой ты есть»

Награждается

Смайлов Ахан

ученик 7 класса КГУ специальной «коррекционной школы-интернат» № 1

Директор Г.Арыкпаева

г.Петропавловск 2012 г

БАЛДӘУРЕН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ОҚУ - САУЫҚТЫРУ ОРТАЛЫҒЫ

Диплом

2014 жылғы «Сендегі шексіз жан шуағы!» Мүмкіндіктері шектеулі балалар шығармашылығының Республикалық фестивалі 6 ауысым бағдарламасы барысында «Шексіз әлем» шығармашылық жобасында «Көркем сөз» номинациясы бойынша Гран-при иегері

Есенбергенов Мади

марапатталады.

«Балдәурен» РОСО бас директоры Төлепбай М.Б.

2014 ж

Назарларыңызға рахмет!